„Architektura spočívá v dodržení tří zásad: trvanlivosti, užitečnosti a krásy.“

(Vitruvius, římský architekt, který žil v 1. století před naším letopočtem)

Copyright © Magdalena Jeleńska (text),
Agata Dudek, Małgorzata Nowak (ilustrace)
Copyright © Muchomor, 2018
Czech edition © Labyrint, 2020
ISBN 978-80-86803-64-7

Úvod

Vývoj lidské společnosti je spjatý s dějinami stavitelství, s dějinami architektury. Už pravěcí lidé si stavěli svá obydlí jako úkryty před divokou zvěří, nepřáteli a nevlídným počasím. Postupem času se stavební techniky a materiály proměňovaly. Namísto primitivních chatrčí a zemnic se lidé naučili navrhovat čím dál složitější budovy.

Některé myšlenky, principy a vynálezy zůstávají platné dodnes, přestože vznikly už před dávnými lety. Postupem času jen třeba změnily svou podobu nebo funkci. Tato kniha vypráví o vývoji architektonického tvarosloví a stavebních materiálů v průběhu času.

Obsah

1. Kámen 6

Velká pyramida v Gíze, Parthenón, Velká čínská zeď, Kukulkánova pyramida,
Bílá tvrz na hradě Tower, Castel del Monte, Kostel na Temppeliaukio,
Termální lázně Vals, Muzeum historie v Ning-po

2. Cihla 14

Zikkurat v Uru, Stúpa Džétavanárámaja, Hrad v Malborku,
Katedrála svatého Ducha, Amsterdamská komoditní burza, Grundtvigův kostel,
Radnice v Säynätsalu, Modlitebna Církve bratrské, Evropské muzeum hanzy,
Budova Blavatnik (bývalý Switch House)

3. Beton 22

Koloseum, Budova Ingalls, Salkův institut, Kaple Notre Dame du Haut (Kaple
Panny Marie na Výšinách), Opera v Sydney, Pavilon Portugalska na Expo '98,
Muzeum umění 21. století, Administrativní komplex v Córdobě,
Centrum Roberta Garzy Sady

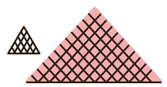

4. Sklo 30

Křišťálový palác, Továrna Fagus, Skleněný dům, Pyramida v Louvru,
Kopule Reichstagu, Technologický institut v Kanagawě, The Shard,
Nadace Louise Vuittona, Filharmonie Mieczysława Karłowicze

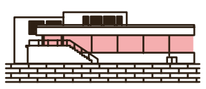

5. Dům 38

Faunův dům, Domus Aurea, Dům U Kamenného zvonu, Knížecí věž v Siedlęcině,
Rezidence Stourhead, Casa Batlló, Vila Tugendhat, Vila Savoye, Fallingwater čili
Vila nad vodopádem, Unité d'Habitation, Arka

6. Věž / Výšková budova 46

Minaret al-Malavíja, Šikmá věž v Pise, Budova pojišťovny, The Guaranty Building,
Eiffelova věž, Empire State Building, Torre Agbar, Centrála Čínské ústřední televize,
Burdž Chalífa, One World Trade Center

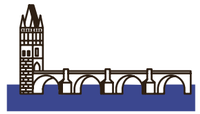

7. Most 54

Pont du Gard, Karlův most, Most Pol-e-Chadžu, Železný most,
Brooklynský most, Žďákovský most, Most Golden Gate,
Most Čching-tao Chaj-wan, Skleněný most

8. Oblouk 62

Ištařina brána, Oblouk Septimia Severa, Palác v Ktésifóntu,
Velká mešita v Córdobě, Katedrála ve Wellsu, Vítězný oblouk v Paříži,
Braniborská brána, Gateway Arch, Národní muzeum římského umění,
La Grande Arche

9. Kopule 70

Pantheon, Skalní dóm, Katedrála ve Florencii, Bazilika svatého Petra,
Tádž Mahal, Hala století, Fullerova geodetická kopule,
Millennium Dome 2000 (dnes The 02)

10. Centrální stavba 76

Stonehenge, Vestin chrám, Hagia Sofia, Bazilika svatého Marka v Benátkách,
Tempietto, Vila Rotonda, Royal Albert Hall, Guggenheimovo muzeum,
Katedrála v Brasílii, Ribbon Chapel

11. Bazilika 84

Maxentiova bazilika, Konstantinova bazilika, Původní bazilika svatého Petra,
Bazilika svatého Apolináře v Classe, Katedrála v Chartres, Lateránská bazilika,
Poštovní spořitelna ve Vídni

12. Pritzkerova cena 92

Kapitola 1.

Kámen

Víte, proč je kámen ve stavebnictví a architektuře už od pravěku (od doby kamenné) jedním z nejčastěji používaných materiálů? Odpověď je jednoduchá. Je trvanlivý, odolný vůči opotřebení, poškrábání či zničení, nepoškodí jej oheň ani špatné počasí.

Kámen patří k nejstarším materiálům, které lidé využívali. První primitivní kamenné nástroje se uplatňovaly při lovu, přípravě potravy, otesávání dřeva nebo výrobě oděvu. Skalní jeskyně sloužily pravěkým lidem jako úkryt před deštěm, chladem a divou zvěří.

Ve starověkém Egyptě, Řecku a Římě vznikala řada kamenných staveb. V závislosti na druhu kamene, jeho tvrdosti, možnosti leštit jej a sochat z něj se využíval jako stavební nebo ozdobný materiál. V průběhu staletí se podle aktuální módy proměňovala obliba různých druhů kamene. Kupříkladu ve starém Římě se na stavbu císařských sarkofágů, soch a sloupů používal porfyr, kámen s purpurovým nádechem.

Kámen jakožto přírodní stavební materiál skýtal nedozírné možnosti vytvářet různorodou atmosféru budov a jejich interiérů v závislosti na barvě, vzorech na řezu a konečné povrchové úpravě.

Třebaže se přírodní kámen výborně hodí i k moderním stavebním materiálům jako třeba kov, sklo nebo beton, nepoužívá se už tak často jako v minulosti.

Objevily se nové technologie, díky nimž vznikají materiály, které kámen napodobují, ale jejich opracování je jednodušší. Ne vždy však mohou přírodní stavební materiál zcela nahradit.

Velká pyramida v Gíze

Místo: Gíza, Egypt
Rok výstavby: kolem 2560 př. n. l.
Funkce: hrobka faraona

- Jestlipak víte, za jakým účelem se stavěly pyramidy? Byly to královské hrobky plné pokladů. Egypťané věřili, že luxusní výbavu a klenoty budou faraoni potřebovat v posmrtném životě. Bohužel však byla většina cenností a předmětů každodenní potřeby pohřbených v pyramidách v průběhu staletí rozkradena lupiči.
- V Gíze najdeme pyramid hned několik a největší z nich je Cheopsova (Chufuova) pyramida. Je vysoká 147 metrů.
- Zůstává tajemstvím, jak tuto obrovskou stavbu Egypťané vybudovali. Je totiž postavena z 2,3 milionu velkých kamenů a každý z nich váží průměrně 2,5 tuny!
- Velká pyramida, pokládaná za jeden ze starověkých sedmi divů světa, je zároveň jediným divem, který se dochoval až dodnes.
- Původně byla pyramida obložena leštěnými bílými kameny a na její špičce (na tzv. pyramidionu) se blyštil černý diorit (druh horniny).
- Pyramida byla postavena podle velmi precizních matematických a astronomických pravidel. Jako příklad uveďme následující dvě: čtyři stěny krychlové základny jsou přesně orientovány na čtyři světové strany, a vydělíme-li obvod základny dvojnásobkem výšky pyramidy, dostaneme Ludolfovo číslo pí = 3,1415...

Salkův institut

Místo: La Jolla, Spojené státy americké
Rok výstavby: 1959—1965
Funkce: institut biologických studií
Architekt: Louis Isadore Kahn

- Jonas Salk byl vědec, který v roce 1955 vyvinul jednu z vakcín proti obrně. To byla jedna z nejnebezpečnějších a nevyléčitelných nemocí, která do poloviny 20. století ohrožovala lidstvo. Salkovým snem bylo zřídit speciální institut, v němž by vědci mohli společně pracovat, provádět výzkumy a vyměňovat si zkušenosti.
- Výzkumné centrum nazvané jeho jménem vyrostlo na pobřeží oceánu ve Spojených státech amerických. Sestává z dvou komplexů budov umístěných symetricky kolem náměstí, kterým protéká úzký vodní kanál. Povrch náměstí je vydlážděn travertinem, naopak budovy jsou postaveny z pohledového betonu. Na fasádách jsou patrné stopy bednění — dřevěné konstrukce z prken, do níž se lije beton a která se po jeho zatvrdnutí odstraňuje. Betonová směs obsahuje — po vzoru starověkých římských směsí — i vulkanický popel. Díky němu má beton teplý, narůžovělý nádech. Okenní rámy jsou zhotoveny z teakového dřeva.
- Snad to bude znít překvapivě, ale rozmístění prostorných laboratoří bylo inspirováno středověkými kláštery, zejména klášterem svatého Františka z Assisi v Itálii. Interiér lze uspořádat libovolným způsobem, neboť v žádném ze tří podlaží se nenacházejí dělící nosné zdi. Okna a světlíky jsou připevněny šrouby tak, aby je bylo možné snadno odstranit nebo přesunout. Toto prostorové řešení usnadňuje spolupráci mezi jednotlivými vědeckými týmy, které v institutu působí.
- Zaměstnanci institutu jsou přesvědčeni, že syrovost a jednoduchost stavebních materiálů je ve vynikajícím souladu s výhledem z oken na oceán, což vytváří ideální podmínky pro soustředěnou vědeckou práci.

Technologický institut v Kanagawě

Místo: Acugi, prefektura Kanagawa, Japonsko
Rok výstavby: 2008
Funkce: technologický institut
Architekti: Džunja Išigami a spolupracovníci

- „Nejdůležitější je pro mě vymazat hranice mezi přírodou a architekturou," říká architekt této stavby v jednom rozhovoru. V dalším pak doplňuje: „Chtěl jsem vytvořit budovu, v níž nebude zřejmé, jestli existují jakákoli pravidla."
- V objektu navrženém Džunjou Išigamim se stírají hranice mezi světem uvnitř a venku. Otevřený půdorysný plán navíc zdůrazňuje průhlednost budovy. Jediným dělícím prostorovým prvkem jsou zde bílé sloupy. Je jich celkem 305 a žádné dva nejsou totožné. Mají odlišnou tloušťku nebo jsou pootočené pod různými úhly. Jejich nepravidelné tvary mají připomínat kmeny stromů.
- Díky transparentnosti skleněných prvků budí stavba dojem, že se vznáší nad zemí ve stavu beztíže.
- Ve velkém otevřeném prostoru, který se podobá lesu, tráví studenti Technologického institutu Kanagawa celý den a projektují. Inspirativní pracoviště, nemyslíte?

Dům U Kamenného zvonu

Místo: Praha, Česká republika
Rok výstavby: 13.—14. století
Funkce: městský palácový dům s věžovým nárožím

- Podívejte se pozorně na fasádu tohoto domu. Všimli jste si, že je do jeho nároží zasazen kamenný zvon? Právě podle něj se celá stavba jmenuje — dům U Kamenného zvonu. O jeho původu existuje řada pověstí. Podle jedné z legend domovní znamení odkazuje na zvon z nedalekého kostela, na který se vyzvánělo, když Jan Lucemburský přijížděl v roce 1310 do Prahy.
- Nejzdobnější část fasády je orientovaná směrem do Staroměstského náměstí. Je škoda, že po sochách světců, králů a královen sedících na trůně zbyly na průčelí pouze prázdné výklenky ve zdi. Dům, který se zachoval do současnosti, tvořil původně jen část větší rezidence. V přízemí se nacházela kaple. Po jistou dobu zde údajně bydlela královna Eliška Přemyslovna, matka Karla IV.
- Dům byl mnohokrát přestavován a jeho fasáda i interiér se měnily podle toho, co bylo zrovna v módě. Teprve v letech 1975—1987 proběhla generální rekonstrukce, a právě tehdy bylo pod mladší výzdobou objeveno gotické průčelí.
- Rekonstruovaný objekt s původní kamennou fasádou a dlátovou střechou byl otevřen veřejnosti v roce 1988. V současnosti dům využívá Galerie hlavního města Prahy a konají se zde výstavy a koncerty.

Knížecí věž v Siedlęcině

Místo: Siedlęcin, Polsko
Rok výstavby: 14. století
Funkce: obytná a obranná věž

- Rytíři kulatého stolu, král Artuš, chrabrý rytíř Lancelot a krásná Ginevra. Nástěnné malby zobrazující tyto legendární postavy si můžete prohlédnout v jedné síni rytířské věže v Siedlęcině nedaleko hranic s Českou republikou. Vystavěli ji z kamene pro javorského knížete Jindřicha I. a dnes je jednou z největších věží tohoto typu v Evropě.
- Několikapatrové obytné věže sloužily ve středověku zároveň k obranným účelům. Obklopoval je příkop a ke vstupní bráně vedl padací most. Stavby tohoto druhu byly vlastně něco jako malé hrady, sídlili na nich středně zámožní příslušníci rytířského stavu a stavěly se často a po celé Evropě.
- Věžová tvrz v Siedlęcině má čtyři podlaží a sklep. Obytné prostory se nacházejí ve třetím podlaží. Právě tady se můžeme kochat malbami ze 14. století. Místy se v mohutných zdech objeví okenní výklenek s kamennými lavicemi. Tam si tehdejší obyvatelé mohli odpočinout nebo na denním světle popovídat.

Rezidence Stourhead

Místo: poblíž města Mere, Velká Británie
Rok výstavby: 1721—1725
Funkce: venkovská rezidence
Architekt: Colen Campbell

- Nepřipomínají vám náhodou něco ty vysoké sloupy a trojúhelníkové pole nad nimi u vchodu do rezidence? No jistě! Tomuto stavebnímu prvku se říká tympanon a najdeme ho v klasické starověké architektuře. Andrea Palladio, italský architekt činný v 16. století, se inspiroval uměním starého Říma a využíval mnoho postupů známých z antického stavitelství. Britští architekti se naopak inspirovali tvorbou tohoto Itala. Díky tomu vznikla palladiánská architektura, která byla ve Velké Británii 18. století velice módní a oblíbená.
- Příměstská rezidence Stourhead bankéřské rodiny Hoare patří k prvním stavbám v tomto slohu na území Velké Británie.
- Dům leží v precizně a vkusně navržené zahradě, která ukrývá vodopády, gotické zříceniny, tajemné umělé jeskyně (tzv. grotty), sochy, chrámky a most nad umělým jezírkem.
- V současnosti je rezidence přístupná veřejnosti, patří totiž britské organizaci, která se věnuje ochraně kulturních památek a přírody. Nemusíte však jezdit až do Británie, abyste si ji prohlédli! Bude stačit, když se podíváte na některý z několika filmů, které se zde natáčely. V roce 2005 to byla například Pýcha a předsudek.

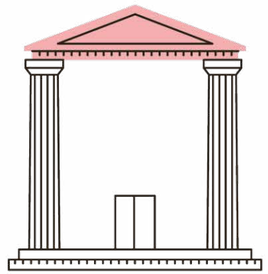

Empire State Building

Místo: New York, Spojené státy americké
Rok výstavby: 1929—1931
Funkce: kancelářská budova
Architekti: Richmond Harold Shreve, William Lamb a Arthur Loomis Harmon

- Jestlipak víte, že Empire State Building byla od své dostavby v roce 1931 po dobu čtyřiceti let nejvyšší budovou světa?
- Budova je 380 metrů vysoká (s anténou 443 metrů) a má 103 podlaží. V 86. a 102. patře se nacházejí vyhlídkové terasy.
- Mrakodrap se podobá protáhlému zikkuratu (viz kapitola 2), s rostoucí výškou se postupně zužuje. Jeho tvar souvisí se stavebními předpisy z roku 1916, které nařizovaly, aby stavby neblokovaly přístup slunečních paprsků do ulic.
- Budova vznikla během rekordně krátké doby — stavěla se tempem jedno patro denně! Takové rychlosti stavebních prací se mohlo docílit díky využití prefabrikované ocelové konstrukce a precizní koordinaci stavebních prací.
- Budova je obložena kamenem.
- Věděli jste, že každý stát USA má kromě svého oficiálního názvu také lidové označení? Stát New York má přívlastek „Empire State“. A proto se mrakodrap jmenuje právě takto.

Torre Agbar

Místo: Barcelona, Španělsko
Rok výstavby: 2001—2004
Funkce: kancelářská budova
Architekt: Jean Nouvel

- Přibližně 60 kilometrů od Barcelony se rozkládá horský masiv Montserrat. Jeho charakteristická oblá silueta inspirovala tvůrce této výškové budovy.
- Další inspirací pro vznikající výškový dům se stal vodní živel. Budova je totiž sídlem městských vodáren, navíc Barcelona leží na pobřeží moře.
- Budova je vysoká 144 metrů a připomíná gejzír. Jean Nouvel vysvětluje, že jeho výškový dům „není mrakodrap podobný těm, které vyrostly pod severoamerickým nebem“. Tam má většina staveb tvar kvádru, zatímco podoba barcelonské věže je podmíněna jak svou geografickou polohou, tak i kulturním kontextem.
- Gejzír má betonové jádro. Na pestrobarevnou fasádu z hliníkových panelů se skleněnými žaluziemi je naneseno dvacet pět různých barev.
- Skleněné prvky jsou rozličně naklopeny a různou měrou průhledné. Díky tomu dopadající sluneční paprsky v závislosti na denní a roční době na fasádě mrakodrapu rozehrávají působivé světelné efekty.
- V noci je celá stavba osvětlena více než čtyřmi tisíci světel. Po soumraku se tak díky nim na fasádě objevují světelné obrazy.

Kapitola 7.

Most

Nejjednodušší definice mostu zní: konstrukce umožňující přechod či přejezd přes překážky, jako jsou například údolí, voda nebo terénní nerovnost, přičemž pod ní zůstává volný prostor.

Mosty se stavějí odedávna. Usnadňovaly lidem život tím, že zkracovaly vzdálenost mezi městy, přispívaly k rozvoji komunikační sítě, obchodu a pohybu osob i zboží.

Dějiny mostů začínají ve starověké Mezopotámii. O rozkvětu však můžeme hovořit až v dobách starého Říma. Římané totiž byli první, kdo při stavbě mostů využili oblouk. Díky němu mohli postavit mosty, které byly výrazně lehčí a unesly větší zátěž.

Přelomem v historii mostního stavitelství se stal rok 1779, kdy byl v Anglii postaven první litinový most. V dalších staletích začaly vznikat mosty ocelové, betonové a železobetonové. Spolu s rozvojem techniky se jejich délka prodlužovala z několika metrů na několik desítek a později několik stovek metrů. V současnosti má nejdelší rozpětí (vzdálenost mezi jednotlivými nosníky) — 1991 metrů — most Akaši Kaikjó v Japonsku, který byl postaven v roce 1998.

Mosty lze stavět z různých materiálů. Liší se také podle typu konstrukce. Mohou být padací, trámové, příhradové, obloukové, visuté apod.

Moderní mosty mohou dosahovat neuvěřitelných rozměrů a spojovat hory, břehy jezer nebo i moří.

Pont du Gard

Místo: Vers-Pont-du-Gard, Francie
Rok výstavby: polovina 1. století n. l.
Funkce: akvadukt

- Jestlipak víte, že jeden z nejslavnějších římských akvaduktů si můžete prohlédnout v jižní Francii?
- Akvadukt, který zajišťoval přívod vody do dnešního města Nîmes v jihovýchodní Francii, tvořily leckdy i několik stovek metrů dlouhé tunely, nádrže a mosty, z nichž nejznámější je Pont du Gard.
- Jeho konstrukce se pokládá za veledílo římského technického stavitelství. Most byl postaven z kamenných bloků, které do sebe dokonale zapadaly. Při jejich kladení dokonce ani nemuseli používat maltu!
- Kameny vytěžené v nedalekém lomu byly očíslovány a na jejich stěny kameníci zapsali údaj, na jakém místě mostu se mají konkrétní kvádry použít.
- Most vede nad řekou a tvoří ho tři úrovně oblouků různé výšky.
- Pont du Gard byl v roce 1985 zařazen na seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Gateway Arch

Místo: St. Louis, Spojené státy americké
Rok výstavby: 1963—1965
Funkce: památník
Architekt: Eero Saarinen

- Město St. Louis leží na řece Mississippi bylo na začátku 19. století výchozím místem osidlování amerického západu.
- Památník ve tvaru monumentálního oblouku má tuto událost připomínat. Symbolizuje „průkopnického ducha mužů a žen, kteří dobyli Západ".
- Oblouk je opláštěný deskami z nerezavějící oceli a nachází se nedaleko říčního břehu.
- Výška stavby je stejná jako jeho rozpětí a činí 192 metry, což odpovídá výšce 63patrové budovy!
- Gateway Arch je nejvyšším památníkem tohoto typu na světě.
- Pokud byste se chtěli pokochat vyhlídkou z vrcholku oblouku, musíte vyjet nahoru speciálním kabinkovým vláčkem. Jeho stanice jsou v každé noze oblouku a cesta nahoru trvá přibližně čtyři minuty. Každoročně vláčky vyvezou nahoru přibližně milion návštěvníků.

Národní muzeum římského umění

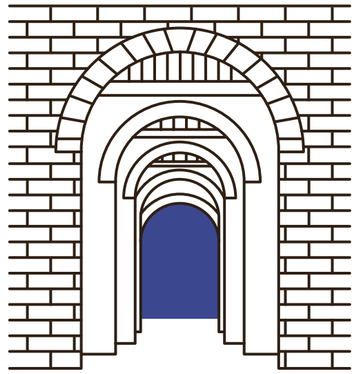

Místo: Mérida, Španělsko
Rok výstavby: 1979—1986
Funkce: muzeum umění
Architekt: Rafael Moneo

- Jedno z největších a nejlépe zachovaných starořímských měst v Evropě — Méridu — Římané založili kolem roku 25 před naším letopočtem a pojmenovali jej Augusta Emerita.
- Dodnes se zde dochovaly četné pozůstatky římské architektury, soch, mozaik a množství předmětů každodenní potřeby (mince, keramika, sklo). Národní muzeum římského umění má za úkol všechny tyto nálezy shromažďovat a vystavovat.
- Budova muzea leží vedle dochovaného starověkého amfiteátru a divadla.
- Interiér muzea je rozdělen celou řadou obřích cihlových oblouků. Světlo dovnitř proniká střešními světlíky nad nimi. „Práce se světlem je přímo mistrovská — světlo se tu mění ve zlato," dočteme se v odůvodnění poroty Pritzkerovy ceny, „a výborně tak kontrastuje s bledostí vystavených starověkých předmětů."
- Cihlové oblouky odkazují k římské architektuře. Díky nim se moderní muzeum výborně snoubí s nedalekými starověkými památkami. Oblouk je totiž charakteristickým římským architektonickým prvkem.

La Grande Arche

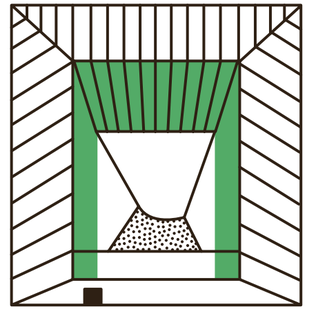

Místo: Paříž, Francie
Rok výstavby: 1985—1989
Funkce: památník
Architekt: Johan Otto von Spreckelsen

- Slyšeli jste už pojem pařížská historická osa? Je to pomyslná linie propojující nejhodnotnější památky, památníky a ulice Paříže, která probíhá ve směru východ—západ. Na této ose leží mimo jiné Vítězný oblouk a muzeum Louvre.
- Na západě osu uzavírá La Grande Arche neboli Velký oblouk. Přestože to — konstrukčně vzato — není skutečný oblouk, lze jej — podle architektových slov — pokládat za „moderní vítězný oblouk, vystavěný na počest vítězství humanismu". Od Vítězného oblouku v centru Paříže jej dělí zhruba pět kilometrů.
- Betonovo-mramorovo-skleněný oblouk má tvar krychle s otvorem uvnitř. Ve vzniklém prázdném vnitřním prostoru je napnutá markýza připomínající mrak a chránící návštěvníky před sluncem a deštěm. Uvnitř budovy se nachází především kanceláře.
- Stejně jako výška stavby — tedy 110 metrů — měří i délka barevně vyznačené stezky, která návštěvníky k oblouku přivádí přes náměstí před ním.

Vila Rotonda

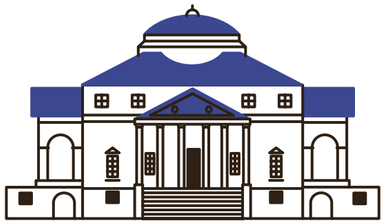

Místo: Vicenza, Itálie
Rok výstavby: 1567—1605
Funkce: předměstská vila
Architekt: Andrea Palladio

- Villa Almerico-Capra, všeobecně známá jako La Rotonda, byla postavena pro kněze Paola Almerica, který se rozhodl strávit stáří na venkově. Dům se měl stát místem odpočinku v přírodě nedaleko od města. Snad právě proto, že jeho majitelem byl duchovní, posloužil architektovi za vzor Pantheon, starověký římský chrám (viz kapitola 9). Vyrostl zde tedy dům, který svým tvarem i vnitřní výzdobou připomíná církevní stavbu. Vila je dokonale symetrická, jejím srdcem je kulatý sál s kopulí. Stěny zdobí fresky, které vytvářejí atmosféru, s níž bychom se spíše setkali v kostele než v předměstském domě. Na všechny čtyři strany vedou schodiště, umístěná na ose vchodů se sloupovými portiky. Dům má tedy čtyři průčelí. Podle architektových slov to umožňovalo, aby jeho majitel mohl stejnou měrou a všemi směry obdivovat nádhernou okolní krajinu.
- Proč se však vila jmenuje „Rotonda“, jestliže byla vystavěna na půdorysu čtverce? Uvedené pojmenování pochází od středového kruhového sálu s kopulí.
- Projekt vily se stal inspirací pro podobné stavby po celé Evropě, hlavně ve Velké Británii, a také v Severní Americe (například knihovna University of Virginia v Charlottesville).
- Společně s dalšími architektovými díly byla vila Rotonda v roce 1994 zapsána na seznam světového dědictví UNESCO.

Royal Albert Hall

Místo: Londýn, Velká Británie
Rok výstavby: 1867—1871
Funkce: koncertní síň
Architekti: Francis Fowke a Henry Y. D. Scott

- Určitě už jste slyšeli o britské královně Viktorii, která Velké Británii vládla šedesát čtyři let. Její manžel princ Albert se intenzivně zajímal o vědu a umění. Snil o tom, že v Londýně zřídí Albertopolis — komplex veřejně přístupných budov, v nichž budou sídlit kulturní instituce. V rámci tohoto záměru vznikla Royal Albert Hall. Jméno této stavby přirozeně upomíná na prince Alberta, který zemřel ještě před jejím dokončením, v roce 1861.
- Od okamžiku svého otevření — tedy od roku 1871 — plnila Royal Albert Hall sny svého stavebníka. Dodnes slouží jako koncertní síň a také pro pořádání dalších kulturních akcí, konferencí či plesů. Proslula rovněž koncerty vážné hudby The Proms, které se zde konají od roku 1941.
- Projekt koncertní síně se inspiroval římským Koloseem (viz kapitola 3) a je založen na půdorysu oválu. Royal Albert Hall je vystavěna z režného cihlového zdiva a zastřešena prosklenou kopulí v kovovém rámu.
- Sál pojme více než pět tisíc lidí!
- Elektrické osvětlení bylo v budově zavedeno až roku 1888. Veřejnost to tehdy nesla nelibě a popsala to jako „veskrze děsivou a nepříjemnou novinku“.
- Během druhé světové války posloužila Royal Albert Hall německým pilotům jako orientační bod. Díky tomu nebyla poškozena při bombardování.

Guggenheimovo muzeum

Místo: New York, Spojené státy americké
Rok výstavby: 1956—1959
Funkce: muzeum umění
Architekt: Frank Lloyd Wright

- Podívejte se na tuto muzejní budovu. Povšimněte si, že je úplně jiná než domy, které ji obklopují. Liší se jak barvou, tak svým tvarem. Stavba připomíná smotanou bílou stuhu, nahoře širší, dole užší. Její tvar v nás vyvolává představu spirálovité mušle nebo dostředivých kruhů pavoučí sítě. Někteří lidé ji přirovnávali k obrácenému obřímu zákusku, želé, nebo dokonce k pračce. Vnitřek budovy je odrazem toho, co vidíme zvenčí. Osmisetmetrová rampa nás z haly zavede až úplně nahoru. Podél ní jsou rozvěšeny obrazy a rozestavěny sochy. Spirálu završuje skleněná kopule. Jejím prostřednictvím se dovnitř dostává přirozené denní světlo.
- Budova muzea je proslulá stejnou měrou jako sbírky, které jsou v ní shromážděny. Najdeme zde slavnou malířskou sbírku nadace Solomona Roberta Guggenheima.
- Stavba muzea trvala poměrně krátce, ale proces projektování, během něhož vzniklo na sedm stovek skic, zabral celých patnáct let! Stavebník i architekt bohužel zemřeli dříve, než byly stavební práce dokončeny, a otevření muzea se nedočkali.
- Obyvatelům New Yorku se budova zprvu nelíbila. Hned jednadvacet umělců podepsalo prohlášení, v němž protestovali proti vystavení svých děl v nově budovaných výstavních prostorách! Kritizovali tvar budovy, který se podle některých nehodil k funkci, jakou měla stavba plnit. Návštěvníci se pohybují po spirále nahoru nebo dolů a to způsobuje, že si obrazy vždy prohlížejí z nějakého úhlu. Poměrně nevelké stěny navíc neumožňují vystavit větší formáty. Podle mnohých kritiků pak samotná budova konkuruje uměleckým dílům, která jsou v ní vystavena.

Katedrála v Brasílii

Místo: Brasília, Brazílie
Rok výstavby: 1958—1970
Funkce: katolický kostel
Architekt: Oscar Niemeyer

- Hlavní města většiny zemí nabízejí obvykle dlouhou historii, mnoho architektonických památek a uměleckých pokladů. V Brazílii je tomu ale jinak. Její hlavní město pojmenované Brasília vzniklo v neosídlené části země teprve v roce 1960. V tomto městě muselo být všechno vyprojektováno a vystavěno na zelené louce. Domy, ulice, školy, nemocnice či kostely. Autorem mnoha budov byl architekt Oscar Niemeyer.
- Také katedrála zasvěcená Panně Marii z Aparecidy, patronce Brazílie, patří k jeho dílům. Opěrnou konstrukci chrámu, jehož kruhovitá základna má průměr 70 metrů, tvoří šestnáct betonových sloupů. Ty mají symbolizovat ruce zdvižené k nebi a odkazují také ke tvaru trnové koruny Ježíše Krista. Prostor mezi těmito pilíři vyplňují vitráže modré, zelené a bílé barvy. V interiéru kostela se ve vzduchu vznášejí na lanech zavěšené sochy andělů. Zvenčí jsou rozmístěny třímetrové sochy čtyř evangelistů.
- Katedrálu každoročně navštíví více než milion turistů.

Ribbon Chapel

Místo: Hirošima, Japonsko
Rok výstavby: 2013
Funkce: svatební obřadní síň
Architekti: Hiroši Nakamura & NAP Architects
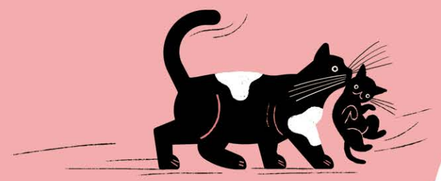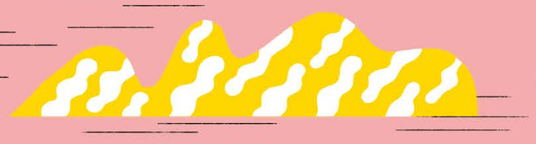
- Uhodli byste, k čemu slouží tato budova, připomínající stužku zachycenou v pohybu?
- Je to svatební obřadní síň. Pomyslnou stužku tvoří dvě spirálovitá schodiště, která se na vrcholku spojují. Symbolizují cesty dvou lidí a jejich vzájemné setkání završené sňatkem. Kdo stoupá na vrchol, vidí střídavě se objevující a mizející oceán, hory, oblohu a vzdálené ostrovy.
- Uvnitř budovy se nachází obřadní síň s osmdesáti místy k sezení. Otevírá se z ní fascinující výhled na oceán.
- Jak říká sám architekt: „Myšlenka obřadní síně spočívala v navržení stezky, která přináší různorodé zkušenosti a prožitky, což je podle mě jeden z charakteristických znaků japonské architektury. Stejné DNA koluje ve mně a přeji si, aby se to odrazilo v mé práci.“
- V obřadní síni se koná velké množství sňatků, ženil se zde mimo jiné také její architekt.